

GWRANDAWIAD LLEOL O'R PWYLLGOR SAFONAU

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 16 Mai 2025

YN BRESENNOL:

Aelodau Annibynnol

Mr Trefor Owen (Cadeirydd)
Mr Brace Griffiths (Is-gadeirydd)
Mr T Rhys Davies
Mr John R Jones
Mrs Gill Murgatroyd

Yn Cynrychioli'r Cyngor Sir

Cynghorydd Margaret Murley Roberts
Cynghorydd Dafydd Rhys Thomas

WRTH LAW:

Ymgynghorydd Cyfreithiol (LB)
Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol (MY)
Swyddog/Cynorthwyydd Pwyllgorau

HEFYD YN BRESENNOL:

Llinos Lake (Swyddog Ymchwilio, OGCC)
Annie Ginwalla (Dirprwy Ymgynghorydd Cyfreithiol/Rheolwr y Tîm
Cod Ymddygiad, OGCC)

YMDDIHEURIADAU:

Dim

1. CYFLWYNIAD

Croesawodd y Cadeirydd bawb i'r cyfarfod.

Dywedodd y Cadeirydd y byddai'r cyfarfod hwn o'r Pwyllgor Safonau yn cael ei gynnal yn unol â Gweithdrefn y Cyngor ar gyfer Gwrandawiriadau Safonau Lleol. Mae pawb sy'n cymryd rhan wedi cael copi o'r Weithdrefn hon cyn y cyfarfod, ynghyd â chopi o'r Agenda, yr Adroddiad Cryno Cyn-gwrandawriad ac Adroddiad y Swyddog Ymchwilio. Mae'r dogfennau hyn wedi cael eu cyhoeddi ac maent ar gael i'r wasg a'r cyhoedd.

Cyflwynodd y Cadeirydd aelodau'r Pwyllgor Safonau: -

- Mr Trefor Owen (Cadeirydd) – Aelod Annibynnol
- Mr Brace Griffiths (Is-Gadeirydd) – Aelod Annibynnol
- Mr T Rhys Davies – Aelod Annibynnol
- Mr John R Jones – Aelod Annibynnol
- Mrs Gill Murgatroyd – Aelod Annibynnol
- Y Cynghorydd Margaret Murley Roberts – Aelod Etholedig o'r Cyngor Sir
- Y Cynghorydd Dafydd Rhys Thomas – Aelod Etholedig o'r Cyngor Sir

Yn unol ag Erthygl 9 o Gyfansoddiad y Cyngor, caniateir i aelodau sy'n cynrychioli cynghorau cymuned gymryd rhan yng ngwrandawiadau'r Pwyllgor Safonau dim ond pan fo'r gwrandawiadau hynny yn ymwneud â chynghorau cymuned ac aelodau o gynghorau cymuned. Eglurodd na fydd yr aelodau sy'n cynrychioli cynghorau cymuned yn cymryd rhan yn y gwrandawriad heddiw gan nad yw'r gwrandawriad yn ymwneud â chyngor cymuned neu gynghorwyr cymuned.

Cyflwynwyd y Cynghorydd Ieuan Williams, testun y gwrandawriad, ynghyd ag Annie Ginwalla, Dirprwy Ymgynghorydd Cyfreithiol/ Rheolwr y Tîm Cod Ymddygiad ar ran Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC), a Llinos Lake, Swyddog Ymchwilio OGCC.

Roedd y Swyddogion canlynol yn bresennol:-

- a. Miss Lynn Ball, Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro
- b. Mrs Mared Yaxley, Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol/Dirprwy Swyddog Monitro
- c. Mrs Shirley Cooke, Swyddog/Cynorthwydd Pwyllgorau
- d. Tîm Cyfieithu

2. YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB

Ni dderbyniwyd unrhyw ymddiheuriadau.

3. DATGANIAD O DDIDDORDEB

Fe wnaeth y Cynghorydd Margaret Murley Roberts ddatgan ei bod yn Gynghorydd yn yr un ward â'r Cynghorydd Ieuan Williams, ond nid yw hynny'n cael ei ystyried yn fuddiant personol.

Fe wnaeth y Cynghorydd Dafydd Rhys Thomas ddatgan ei fod yn aelod o'r Grŵp Annibynnol, ac mai'r Cynghorydd Ieuan Williams yw'r Arweinydd Grŵp, ond nid yw hynny'n cael ei ystyried yn fuddiant personol. Dywedodd ei fod eisoes wedi cael cyngor cyfreithiol gan y Swyddog Monitro, sydd wedi cadarnhau ei fod yn gallu cymryd rhan yn y Gwrandawriad.

4. CWORWM

Cadarnhaodd y Cadeirydd bod cworwm.

5. GWEITHDREFN

Dywedodd y Cadeirydd y byddai'r Pwyllgor Safonau'n dilyn Gweithdrefn y Cyngor ar gyfer Gwrandawiadau Safonau Lleol wrth ddod i benderfyniad ynglŷn â'r materion a fyddai'n cael eu trafod heddiw.

6. CAU ALLAN Y WASG A'R CYHOEDD

Gofynnodd y Cadeirydd i'r Cynghorydd Williams, y Swyddog Ymchwilio ac Ymgynghorydd Cyfreithiol y Cyngor gadarnhau p'un a oeddent yn dymuno gofyn i'r Pwyllgor Safonau wahardd y wasg a'r cyhoedd o ran neu bob rhan o'r Gwrandawriad.

Dyweddodd y Cadeirydd y byddai'n rhaid iddynt ddarparu rheswm, er mwyn galluogi'r Pwyllgor Safonau i ystyried pob cais.

Gofynnwyd i'r Ymgynghorydd Cyfreithiol p'un a oedd yn dymuno gwneud cais i'r Pwyllgor i wahardd y wasg a'r cyhoedd o ran neu bob rhan i'r gwrandawriad. Dywedodd yr Ymgynghorydd Cyfreithiol, er y bydd y rhan fwyaf o sylwadau'r Cynghorydd Williams yn gyhoeddus, gofynnodd pe byddai modd i'w ddatganiad ar effaith yr achos ar ei les personol gael ei drafod heb y wasg a'r cyhoedd yn bresennol. Dywedodd, yn ei barn hi, y byddai rhannu'r wybodaeth honno'n mynd yn groes i Ddeddf Diogelu Data 2018.

Cynigodd yr Ymgynghorydd Cyfreithiol y byddai hyn yn sicrhau cydbwysedd rhwng y disgwyliadau, sef: -

- a. cynnal gwrandawriad cyhoeddus
- b. gwarchod preifatrwydd yr unigolyn; a,
- c. sicrhau bod y Pwyllgor yn cael y darlun cyflawn, cyn dod i gasgliad.

PENDERFYNODD y Pwyllgor Safonau dderbyn cais yr Ymgynghorydd Cyfreithiol.

Gofynnwyd i'r Cynghorydd Williams gadarnhau p'un a oedd yn dymuno gwneud cais i wahardd y wasg a'r cyhoedd o ran neu bob rhan o'r gwrandawriad. Dywedodd ei fod yn dymuno gofyn i'r Pwyllgor Safonau wahardd y wasg a'r cyhoedd yn ystod y drafodaeth ynglyn â'r elfennau personol.

PENDERFYNODD y Pwyllgor Safonau dderbyn cais y Cynghorydd Williams.

Gofynnwyd i Swyddog Ymchwilio'r Ombwdsmon gadarnhau p'un a oedd yn dymuno gwneud cais i'r Pwyllgor Safonau wahardd y wasg a'r cyhoedd o ran neu bob rhan o'r gwrandawriad. Dywedodd bod yr Ombwdsmon, fel arfer, yn cefnogi'r egwyddor o gynnal gwrandawiadau cyhoeddus, oni bai bod rheswm dilys dros beidio â gwneud hynny. Cyfeiriodd at sylwadau'r Ymgynghorydd Cyfreithiol a'r Cynghorydd Williams, dywedodd nad oedd yn gwrthwynebu dan yr amgylchiadau.

PENDERFYNWYD y byddai'r Pwyllgor Safonau'n derbyn cais y Swyddog Ymchwilio.

7. HONIAD O DORRI'R COD YMDDYGIAD

(a) CYFLWYNO'R ADRODDIAD CRYNO CYN-GWRANDAWIAD

Cyflwynodd yr Ymgynghorydd Cyfreithiol ei Hadroddiad Cryno Cyn-Gwrandawriad. Dywedodd bod y Cynghorydd Ieuan Williams wedi cyfeirio'i hun at OGCC ar ôl dweud mewn cyfarfod o'r Cyngor ar 12 Mehefin 2023, "bod angen saethu pob Tori".

Yn dilyn ymchwiliad gan OGCC, daeth yr Ymchwilydd i'r casgliad bod yr aelod etholedig wedi torri dau baragraff o'r Cod Ymddygiad. Cyfeiriwyd y mater gan OGCC at Swyddog Monitro'r Cyngor, gyda chyfarwyddyd y dylai'r mater yn cael ei ystyried gan y Pwyllgor Safonau.

Yn unol â'r broses, cynhaliwyd cyfarfod cychwynnol o'r Pwyllgor Safonau ar 26 Chwefror 2025, a phenderfynwyd cynnal gwrandawriad, er mwyn galluogi'r Aelod i gyflwyno sylwadau ynglŷn â chanfyddiadau'r ymchwiliad.

Adroddodd yr Ymgynghorydd Cyfreithiol y bydd y Pwyllgor, yn ôl pwysau tebygolrwydd, yn penderfynu p'un a yw'r Aelod wedi torri'r Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau ai peidio. Ar ôl clywed sylwadau'r Swyddog Ymchwilio, bydd rhaid i'r Pwyllgor benderfynu p'un a yw'r Cod wedi cael ei dorri ai peidio, a bydd rhaid iddo hefyd benderfynu p'un a ddylid pennu cosb ai peidio, ac os felly, pa fath o gosb. Hefyd, mae modd i'r Pwyllgor wneud argymhellion i'r Cynghorydd a/neu'r Cyngor Sir.

Nododd yr Ymgynghorydd Cyfreithiol bod Adroddiad y Swyddog Ymchwilio ar gael yn Atodiad 2, ynghyd â'i hadroddiad. Dywedodd bod ei hadroddiad yn tynnu sylw penodol at y pwyntiau bwled ar waelod tudalen 2-3 yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio. Mae'r prif bwyntiau yn ymwneud â'r gŵyn wedi cael eu rhestru ym mharagraff 1 yn Adroddiad y Swyddog Ymchwilio, sef *"paragraff 4(b) – rhaid i [aelodau] ddangos parch at eraill"* a *"paragraff 6(1)(a) – ni ddylai [aelodau] ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ei hystyried yn un sy'n dwyn anfri ar [eu] swydd neu awdurdod"*.

Fe wnaeth yr Ymgynghorydd Cyfreithiol amlygu'r elfennau perthnasol yng Nghanllawiau OGCC ar y Cod Ymddygiad yn Atodiad 8 yn Adroddiad y Swyddog Ymchwilio. Dywedodd bod y digwyddiadau'n gysylltiedig â'r achos wedi cael eu crynhoi ym Mharagraffau 11-19 yn yr adroddiad. Mae paragraffau 20-46 yn crynhoi'r dystiolaeth o ddatganiadau gan dystion a oedd yn bresennol yn y cyfarfod. Mae canfyddiadau'r Swyddog Ymchwilio yn cael eu cyflwyno ym Mharagraffau 56-64, ac maent yn nodi bod yr Ymchwilydd o'r farn bod Paragraff 6(1)(a) wedi cael ei dorri. Hefyd, nid oes unrhyw anghytuno ynglŷn â ffeithiau'r achos, gan fod y gŵyn yn hunan-gyfeiriad gan yr Aelod, ac mae'n amlwg bod y Cod wedi cael ei dorri.

Yn dilyn penderfyniad cychwynnol y Pwyllgor Safonau i gynnal y gwrandawriad yma heddiw, gofynnwyd i'r Aelod gwblhau ffurflenni cyn-gwrandawriad yn unol â'r broses (Atodiad 3 yn yr adroddiad). Yn ei ymateb, mae'r Aelod yn cadarnhau nad oedd yn anghytuno â'r ffeithiau yn Adroddiad y Swyddog Ymchwilio ac Adroddiad Cryno Cyn-Gwrandawriad yr Ymgynghorydd Cyfreithiol.

Adroddodd yr Ymgynghorydd Cyfreithiol y bydd yn rhaid i'r Pwyllgor ddod i benderfyniad ynglŷn ag unrhyw gosb neu argymhellion, pe byddai'n penderfynu bod y Cod wedi cael ei dorri.

Mae'r opsiynau sydd ar gael i'r Pwyllgor Safonau fel a ganlyn: -

- (a) Peidio â chymryd unrhyw gamau;
- (b) Rhoi cerydd i'r Aelod;
- (c) Atal yr aelod yn rhannol am gyfnod o ddim mwy na chwe mis
- (d) Atal yr aelod am gyfnod o ddim mwy na chwe mis.

Adroddodd yr Ymgynghorydd Cyfreithiol y byddai unrhyw gosb yn dod i rym 21 diwrnod wedi i'r Aelod dderbyn hysbysiad ysgrifenedig o benderfyniad y Pwyllgor Safonau.

Cynghorodd yr Ymgynghorydd Cyfreithiol y bydd cyfle i'r Cynghorydd Williams a'r Swyddog Ymchwilio gyflwyno sylwadau cyn i'r Pwyllgor Safonau ystyried unrhyw gosb,

ac y bydd cyfle i aelodau'r Pwyllgor Safonau ofyn cwestiynau. Yna, bydd y Pwyllgor yn gadael yr ystafell i drafod y dystiolaeth a gyflwynwyd mewn sesiwn preifat.

Cynghorodd yr Ymgynghorydd Cyfreithiol y bydd y Pwyllgor yn ystyried y dystiolaeth yng nghyd-destun Canllawiau Panel Dyfarnu Cymru, ac unrhyw achosion tebyg sydd wedi cael eu cyhoeddi ar wefan OGCC. Pe bai'r gosb yn cynnwys gwahardd yr aelod neu ei wahardd yn rhannol, bydd yn nodi pryd y bydd y gwaharddiad hwnnw'n cychwyn. Hefyd, bydd yn ystyried a yw'n dymuno gwneud unrhyw argymhellion i'r Aelod neu'r Cyngor Sir.

Yn dilyn sesiwn breifat y Pwyllgor Safonau bydd y Pwyllgor yn dychwelyd i gyhoeddi ei benderfyniad a'r prif reswm dros y penderfyniad, a fydd yn cael ei gyhoeddi wedi hynny.

Yn olaf bydd rhaid i'r Pwyllgor Safonau ystyried yr argymhellion canlynol: -

- (a) Bod y Pwyllgor yn gofyn i'r Aelod gadarnhau ei fod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad.
- (b) Bod y Gwrandawriad yn cael ei gynnal yn unol â Gweithdrefn y Cyngor ar gyfer Gwrandawiadau Safonau Lleol;
- (c) Bod y Pwyllgor yn dod i benderfyniad ynglyn â'r canlynol: -
 - i) Yn ôl pwysau tebygolrwydd, p'un a yw'r Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad, a
 - ii) Pe byddai'r Pwyllgor yn dod i'r penderfyniad bod y Cod wedi cael ei dorri, a ddylid pennu unrhyw gosb neu argymhelliad, ac os felly, beth fydd y gosb
 - iii) Unrhyw argymhellion eraill.

PENDERFYNWYD derbyn yr argymhellion yn yr adroddiad.

(b) CYFADDEFIAD O DDIFFYG CYDYMFFURFIO

Gofynnodd y Cadeirydd i'r Cynghorydd Williams p'un a oedd yn cyfaddef ei fod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad. Roedd y Cynghorydd Williams yn derbyn ei fod wedi torri'r Cod.

(c) PENDERFYNIAD

Fe wnaeth y Cadeirydd annerch y Cynghorydd Williams a dywedodd, gan ei fod wedi cyfaddef ei fod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad yn y modd a ddisgrifir yn Adroddiad y Swyddog Ymchwilio, ac Adroddiad Cryno Cyngyfarfod yr Ymgynghorydd Cyfreithiol, y bydd y Pwyllgor Safonau'n derbyn y ffeithiau yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio.

Felly, penderfynodd y Pwyllgor bod y Cynghorydd Williams wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad yn y modd a ddisgrifir yn Adroddiad y Swyddog Ymchwilio. Eglurodd y Cadeirydd y bydd y Gwrandawriad yn mynd ati'n syth i ystyried a ddylid cymryd unrhyw gamau yn gysylltiedig ag ymddygiad yr Aelod.

8. OS PENDERFYNIR BOD YR AELOD WEDI METHU Â CHYDYMFFURFIO Â'R COD YMDDYGIAD

(a) RHAGARWYDD Y CADEIRYDD O'R MATH O GOSB

Dywedodd y Cadeirydd bod gofyn i'r Pwyllgor ystyried y canlynol gan ei fod wedi dod i'r casgliad bod y Cynghorydd Williams wedi methu â chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad: -

- a. A ddylid pennu cosb;
- b. Ystyried Canllaw Panel Dyfarnu Cymru ynglyn â chosbau (os bydd cosb) a'r math o gosb fydd yn cael ei phennu;
- c. Pryd y daw'r gosb honno i rym; ac
- d. Unrhyw argymhellion gan y Pwyllgor Safonau i'r Cyngor.

Dywedodd y Cadeirydd bod Gweithdrefn y Cyngor ar gyfer Gwrandawiadau Safonau Lleol yn nodi bod pedwar penderfyniad ar gael i'r Pwyllgor, a allai fod yn addas yn gysylltiedig â'r mater hwn, sef:

- a. Peidio â chymryd unrhyw gamau;
- b. Rhoi cerydd i'r Aelod;
- c. Atal yr Aelod yn rhannol am gyfnod o ddim mwy na chwe mis neu weddill ei gyfnod yn y swydd, pa un bynnag yw'r cyfnod byrraf;
- d. Atal yr Aelod am gyfnod o ddim mwy na chwe mis neu weddill ei gyfnod yn y swydd, pa un bynnag yw'r cyfnod byrraf.

Fe wnaeth y Cadeirydd ailadrodd penderfyniad y Pwyllgor Safonau'n gynharach i wahardd y wasg a'r cyhoedd o'r drafodaeth yn ymwneud â phennu cost.

Awgrymodd y Cadeirydd bod y Cynghorydd Williams a Swyddog Ymchwilio'r Ombwdsmon yn cyflwyno eu sylwadau yn gyntaf, a bod y wasg a'r cyhoedd yn cael eu gwahardd o'r cyfarfod yn dilyn hynny er mwyn gwrandao ar y sylwadau pellach a fydd yn cael eu trafod yn breifat.

(b) SYLWADAU'R AELOD MEWN PERTHYNAS Â CHOSB

Rhoddwyd cyfle i'r Cynghorydd Williams gyflwyno sylwadau mewn perthynas â'r cosbau. Dywedodd nad oedd yn dymuno gwneud unrhyw sylwadau ar yr adeg honno.

(c) SYLWADAU'R SWYDDOG YMCHWILIO MEWN PERTHYNAS Â CHOSBAU

Rhoddwyd cyfle i Swyddog Ymchwilio'r Ombwdsmon gyflwyno sylwadau mewn perthynas â chosbau, a manteisiodd ar y cyfle i wneud hynny.

Adroddodd Swyddog Ymchwilio'r Ombwdsmon, Llinos Lake, bod gofyn i'r Pwyllgor benderfynu a ddylid pennu cosb ai peidio, ac os felly, pa fath o gosb, a hynny'n seiliedig ar y ffaith bod yr Aelod wedi derbyn ei fod wedi torri'r cod a bod hynny wedi cael ei amlygu gan y Pwyllgor heddiw.

I helpu'r Pwyllgor ddod i benderfyniad, cyfeiriodd at Ganllaw Panel Dyfarnu Cymru ar Gosbau. Cynigodd anfon copi o'r Canllaw i'r Pwyllgor Safonau. Mae paragraff 18 yn y Canllaw yn amlinellu'r rhesymau y tu ôl i'r broses gosbi: -

- (a) Darparu ymateb disgyblaethol pan fo aelod unigol wedi torri'r Cod;

- (b) Darparu cofnod cyhoeddus o'r camymddygiad a'r gosb briodol;
- (c) Sicrhau nad yw'r unigolyn neu unrhyw un arall yn ymddwyn yn amhriodol yn y dyfodol;
- (d) Hyrwyddo diwylliant o gydymffurfiaeth ar draws yr awdurdodau perthnasol, a meithrin hyder y cyhoedd mewn democratiaeth leol.

Adroddodd y Swyddog Ymchwilio ei bod hi'n glir, yn gysylltiedig â difrifoldeb yr achos hwn, ac o ystyried Canllaw Panel Dyfarnu Cymru, nad yw'r achos hwn o dorri'r cod yn ddibwys. Mae'r Canllaw yn nodi ffactorau megis natur a nifer yr achosion, y canlyniadau gwirioneddol a'r effaith bosib ar unrhyw unigolyn neu unigolion, y cyhoedd yn ehangach a/neu y Cyngor cyfan, ac i ba rannau mae ymddygiad yr Aelod wedi dwyn anfri ar ei swydd, neu'r awdurdod perthnasol, neu faint o botensial sydd yno iddynt wneud hynny.

O ystyried y ffactorau hyn, awgrymodd yr Ombwdsmon bod cosb yn briodol dan yr amgylchiadau hyn. Hefyd, byddai penderfyniad i beidio â chymryd unrhyw gamau yn amhriodol yn yr achos hwn, o ystyried yr effaith negyddol ar enw da'r Aelod, yn sgil ei sylwadau.

Aeth y Swyddog Ymchwilio ymlaen i egluro, er mwyn helpu'r Pwyllgor ymhellach, y dylid nodi bod yr Ombwdsmon wedi ystyried yr amgylchiadau lliniarol yn yr achos hwn. Eglurodd bod gan y Cynghorydd Williams hanes o wasanaeth da gyda'r Awdurdod; roedd ei ymddygiad yn ddigwyddiad anarferol ac yn deillio o ddieter neu rwystredigaeth, nid oedd ei sylw wedi cael ei gyfeirio at unigolyn penodol nac er mwyn achosi niwed; nid oedd tystion yn meddwl bod y Cynghorydd Williams yn golygu hynny'n llythrennol, ac roedd y Cynghorydd Williams wedi cymryd camau ar unwaith i wneud iawn am ei ymddygiad.

Roedd y Cynghorydd wedi ymddiheuro'n syth i'r rhai a oedd yn bresennol; wedi ymddiswyddo o'i rôl fel Dirprwy Arweinydd ac wedi cyfeirio'i hun i'r Ombwdsmon; roedd wedi cydweithio â'r Ombwdsmon a'r Pwyllgor Safonau ac wedi derbyn bod ei sylw wedi torri'r Cod; mae wedi dweud ei fod yn difaru gwneud y sylw ac mae'n cydnabod y dylai fod yn fwy gofalus yn y dyfodol wrth fynegi ei farn.

Wrth symud ymlaen i'r ffactorau gwaethybol, dywedodd y Swyddog Ymchwilio bod y Cynghorydd Williams yn aelod profiadol, ei fod wedi bod yn aelod o'r Cyngor ers 2008; ar yr adeg roedd mewn uwch swydd yn y Cyngor ac mae hefyd wedi bod yn aelod o'r pwyllgor Safonau yn ystod ei gyfnod fel Cynghorydd. Dywedodd bod natur danbaid a sarhaus y sylw hefyd yn berthnasol, yn ogystal ag effaith y sylw, a'r sylw a gafodd y digwyddiad yn y wasg. Felly, mae'r sylw wedi dwyn anfri ar yr Awdurdod Lleol.

Aeth y Swyddog Ymchwilio ymlaen i ddweud y dylai'r Pwyllgor ystyried Erthygl 10 o'r Ddeddf Hawliau Dynol wrth ystyried cosbi'r Cynghorydd Williams. Awgrymwyd, gan fod yr achos yn ddifrifol, y dylai'r gosb fod yn gymesur er mwyn amddiffyn hawliau eraill a hawliau'r Cynghorydd Williams dan Erthygl 10. Wrth ystyried rhoi cosb, cyfeiriodd yr Ombwdsmon at achos Heesom. Mae'r Dyfarniad yn nodi bod rhaid cael cydbwysedd rhwng atebolrwydd am dorri'r rheolau a sicrhau bod gan y cyhoedd yr hawl i gynrychiolaeth leol, a chynnal hyder y cyhoedd mewn aelodau etholedig.

Awgrymodd y Swyddog Ymchwilio yn barchus bod gan y Cyngor nifer o aelodau etholedig y gallai'r cyhoedd gysylltu â hwy, pe byddai'r Cynghorydd Williams yn cael

cosb, heb achosi rhagfarn i'r unigolion hynny, pe na fyddai'r Cynghorydd Williams ar gael am gyfnod.

Dywedodd y Swyddog Ymchwilio bod yr Ombwdsmon fel arfer yn rhannu penderfyniadau ynglŷn ag achosion tebyg gyda'r Pwyllgor Safonau. Cadarnhaodd bod hysbysiadau penderfyniadau ar gael ond nad oes modd eu cymharu'n uniongyrchol, a'u bod yn dangos pob math o benderfyniadau a bod gwahanol gosbau'n cael eu defnyddio. Cynigodd rannu'r penderfyniadau hynny gyda'r Pwyllgor, cyn gorffen rhoi sylwadau ynglŷn â chosbau. Adroddodd y Cadeirydd bod y Swyddog Monitro wedi rhannu achosion tebyg gyda'r Pwyllgor.

Yn dilyn awgrym y dylai'r Pwyllgor dderbyn copi o achos Heesom, **PENDERFYNWYD y byddai'r Swyddog Monitro'n darparu copi o'r adroddiad i'r Pwyllgor.**

PENDERFYNWYD gwahardd y wasg a'r cyhoedd er mwyn i'r Cynghorydd Williams gael siarad mewn sesiwn preifat.

Rhannodd y Cynghorydd Williams ei sylwadau yn gysylltiedig ag effaith yr achos ar ei les personol gyda'r Pwyllgor Safonau.

[Ar ôl rhannu'r sylwadau hyn, fe wnaeth y cyfarfod ailgychwyn gyda'r wasg a'r cyhoedd yn bresennol].

d) AELODAU'R PWYLLGOR SAFONAU I GADARNHAU FOD GANDDYNT DDIGON O WYBODAETH I DDOD I FARN YNGLŷN Â CHOSB

Roedd y Cadeirydd yn dymuno cael cadarnhad gan bob aelod o'r Pwyllgor Safonau bod ganddynt ddiogon o wybodaeth i'w galluogi i wneud penderfyniad ynglŷn â p'un a ddylid rhoi cosb ai peidio, ac (os yn briodol) pa fath o gosb.

PENDERFYNWYD bod gan y Pwyllgor ddigon o wybodaeth i ddod i benderfyniad ynglŷn â chosb.

Fe aeth y Pwyllgor Safonau i ystafell arall i ystyried y mater a dod i benderfyniad ynglŷn â'r isod: -

- A ddylid pennu cosb;
- Ar ôl ystyried Canllaw Panel Dyfarnu Cymru ynglŷn â chosbau (os bydd cosb yn cael ei phennu), pa gosb i'w rhoi;
- Pryd fydd y gosb yn dod i rym, ac
- Unrhyw argymhellion gan y Pwyllgor Safonau i'r Cyngor.

[Dychwelodd y Pwyllgor Safonau i'r brif ystafell gyfarfod; cadarnhaodd y Cadeirydd pwy a oedd yn bresennol a bod y dechnoleg yn gweithio].

9. PENDERFYNIAID YNGLŷN Â CHOSB AC ARGYMHELLION

Adroddodd y Cadeirydd bod y Pwyllgor Safonau wedi dod i benderfyniad ynglŷn â phob un o'r pwyntiau yr oedd gofyn iddo ddod i benderfyniad yn eu cylch. Cadarnhaodd bod y Pwyllgor Safonau wedi ystyried Canllaw Panel Dyfarnu Cymru ar Gosbau, a'i fod wedi sicrhau bod ei benderfyniad wedi ystyried yr egwyddorion isod:

- Tegwch
- Budd y cyhoedd
- Cymesuredd
- Cysondeb
- Cydraddoldeb a didueddrwydd
- Hawliau Dynol

Roedd y Pwyllgor Safonau hefyd yn ystyriol o bwrpas y cosbau wrth ddod i benderfyniad ynglŷn â'r mater hwn. Fel y crynhoir yng Nghanllaw Panel Dyfarnu Cymru ar Gosbau pwrpas y gosb a roddir yw:

- darparu ymateb disgyblaethol i achos lle mae aelod unigol wedi torri'r Cod;
- gwneud cofnod cyhoeddus o'r camymddwyn a'r gosb briodol;
- sicrhau nad yw'r unigolyn na neb arall yn camymddwyn yn y dyfodol;
- hybu diwylliant o gydymffurfio ar draws yr awdurdodau perthnasol;
- meithrin hyder y cyhoedd mewn democratiaeth leol.

Hefyd, roedd y Pwyllgor Safonau wedi ystyried yr isod wrth ddod i benderfyniad ynglŷn â chosb: -

- asesu difrifoldeb y tor-amod ac unrhyw ganlyniadau i unigolion a/neu'r cyngor;
- nodi'r math cyffredinol o gosb y mae'r Tribiwnlys yn credu ei bod yn fwyaf tebygol o fod yn briodol o ystyried y tor-amod;
- ystyried unrhyw amgylchiadau lliniarol neu waethybol perthnasol a sut y gallai'r rhain effeithio ar lefel y gosb sy'n cael ei hystyried;
- ystyried unrhyw addasiad pellach sydd ei angen er mwyn sicrhau bod y gosb yn cael effaith briodol, o ran cyflawni dibenion y gosb.

Yn unol â budd y cyhoedd, ystyriodd y Pwyllgor Safonau gosbau a roddwyd gan Bwyllgorau Safonau eraill, ar gyfer achosion tebyg o dorri'r cod. Cadarnhaodd y Pwyllgor Safonau ei fod wedi myfyrio ar faterion blaenorol y mae OGCC wedi cyhoeddi adroddiadau arnynt ac sydd ar gael ar ei gwefan wrth benderfynu ar y gosb.

Ar ôl ystyried manylion yr achos fel y nodwyd yn Adroddiad y Swyddog Ymchwilio, yng nghyd-destun yr egwyddorion sydd wedi eu disgrifio uchod, roedd penderfyniad y Pwyllgor fel a ganlyn: -

- Dylid rhoi cosb;
- Y byddai'r Aelod yn cael cerydd.
- Gwnaed yr argymhellion canlynol i'r Cyngor: -
 - Yn gyntaf, bod Cadeirydd y Pwyllgor Safonau'n trafod cymorth ffurfiol pellach gyda'r Cyngorydd Williams yn gysylltiedig â rheoli ei emosiynau a'i rôl wleidyddol yn gyhoeddus.
 - Yn ail, bod y Cyngor yn sicrhau bod pob aelod yn glir ynglŷn â'r Cod Ymddygiad, a'i fod yn berthnasol i gyfarfodydd preifat yn ogystal â chyfarfodydd cyhoeddus.

Eglurwyd y byddai'r rhesymau y tu ôl i'r penderfyniadau uchod yn cael eu hamlinellu yn y penderfyniad ffurfiol a fyddai'n cael ei anfon at y Cynghorydd Williams maes o law, ac y byddai'n cael ei gyhoeddi gan y Pwyllgor yn dilyn y broses hon. Fodd bynnag, gellir crynhoi'r prif resymau y tu ôl i'r penderfyniadau hyn fel a ganlyn: -

Roedd y pwyllgor o'r farn bod difrifoldeb yr achos hwn yn arwain at gosb a oedd yn disgyn rhwng pen uchaf dim camau pellach a phen isaf atal dros dro ac eglurodd bod y ffactorau lliniarol yn yr achos hwn yn uwch o lawer na'r ffactorau gwaethybol.

Roedd y ffactorau lliniarol a ystyriwyd gan y Pwyllgor fel a ganlyn: -

- Mae gan y Cynghorydd Williams hanes o ymddygiad da dros gyfnod hir.
- Digwyddodd y camymddygiad unwaith yn unig.
- Yr Aelod roddodd wybod am y digwyddiad.
- Mae'r Aelod yn cydnabod ac yn edifarhau'r camymddwyn ac unrhyw ganlyniadau a ddeilliodd o'r sylw a wnaethpwyd ganddo.
- Ymddiheurodd y Cynghorydd yn gynnar i unrhyw un a gafodd eu heffeithio gan ei sylw.
- Mae'r Aelod hefyd wedi cymryd camau i wneud iawn am ei ymddygiad ac wedi cydweithredu â'r Swyddog Ymchwilio a'r Pwyllgor Safonau.
- Mae'r Aelod yn derbyn ei fod angen newid ei ymddygiad ac mae wedi cydymffurfio â'r Cod yn dilyn y digwyddiad.

O ran y camau nesaf adroddodd y Cadeirydd y byddai Gweithdrefn y Cyngor ar gyfer Gwrandawiadau Lleol yn parhau i gael ei dilyn.

PENDERFYNWYD: -

- **Bydd y Cynghorydd Williams yn derbyn e-bost gan yr Ymgynghorydd Cyfreithiol yn cadarnhau penderfyniad y Pwyllgor ac yn dilyn hynny hysbysiad ysgrifenedig ffurfiol gan y Pwyllgor. Bydd y Cynghorydd Williams yn derbyn cadarnhad o'r cyfnod sydd ganddo i gyflwyno apêl, yn unol â pharagraff 11 yng Ngweithdrefn y Cyngor ar gyfer Gwrandawiadau Safonau Lleol.**
- **Unwaith y bydd y broses wedi cael ei chwblhau, bydd yr hysbysiad ysgrifenedig ffurfiol yn cael ei rannu a'i gyhoeddi.**

Yn olaf, diolchodd y Cadeirydd i bawb a oedd yn bresennol ac a oedd wedi cyfrannu at y Gwrandawriad a daeth â'r cyfarfod i ben.

10. DIWEDD Y CYFARFOD

Daeth y cyfarfod i ben am 1:55pm

**MR TREFOR OWEN
CADEIRYDD**